

Díszgombok Isten pufajkáján

Először tisztázzuk, ki volt Maja, aztán jöhetnek az oroszok. Görög nimfa, Atlasz lánya, vele nemzette Zeusz az egyik olimposzi istent, Hermészt. Maja az árkádi-ai Külléné-hegy barlangjában szülte meg isteni fiát. Hermész villámgyorsan fölcseperedett; mihelyt Maja hátat fordított neki, rögtön kereket oldott, és elindult világot látni, kalandot keresni. Mikor Kunvásárhelyre érkezett, ahol Apollónnak egy csordára való gyönyörű marhája legelt, elhatározta, hogy ellopja őket. Élt azonban a gyanúperrel, hogy a nyomok elárulhatják, ezért nyírfakéregből bocskort eszkábált, egybefont fűszálakkal a marhák lábára kötözte, aztán éjnek idején elhajtotta a csordát a Bakonyba...

Ivan Vasziljevics Golicin őrnaggyal egy benszülött étteremben ismerkedünk meg: április negyedike van, rendelt módon, gyakorlottan ünnepelünk; *teljünk be ma, testvéreim, mámorral és malaszttal!* Golicin őrnagy egy szál magában iszik a szomszéd asztalnál, vitézül ünnepli önmagát és a mi megszállottságunkat. Ránk kacsingat, bazsalyog, felénk emeli kupáját, és szélesen, jóságosan mosolyogva, mintha a lelkében megrezsentett volna egy húrt az én Bolondoska Ivanuskaságom, integet, hogy telepedjünk át az ő asztalához. Gunyoros készséggel engedelmeskedünk a váratlan meghívásnak. Maja beszél valamelyest oroszul: elszántan udvarias bemutatkozó szavakat váltanak. Amikor kiderül, hogy Ivan Vasziljevics a szovjet középiskolákban tanított *pidgin*-angolul is tudogat, én is beszállok a tereferébe (engem, bár jól beszélek oroszul, fogadalom köt: megszállókkal nem povedálok az ő nyelvükön).

Ízekre szakadt ünnepléseinket egységfrontba tömörítjük: vodkát iszunk sörrel, majd konyakot, később szovjet pezsgőt. Ivan Vasziljevics félóránként kávét rendel magának, egy deci kubai rummal. A pincér hamarosan rendelés nélkül is hozza a rumos kávékat. Kedvében járunk ennen megszálló vitézségét ünneplő embertársunknak: kivédhetetlen ajánlatára mi is rákapunk a kubai rumos feketére. Egyenletesen rúgunk befelé; szovjet *Tzar Size* cigarettát szívunk, meghittent hamis hírünket költjük, megkapjuk érte a magunkét: megtudjuk, hogy Ivan Vasziljevics a birodalom fővárosából való, a felesége felcser, és kétszáz rubelt keres havonta, a fiuk hóhéreképző akadémiára jár Omszkban, Tomszkban, Minszkben, Pinszkben, Bratszkban, Akmolinszkban, Alekszandrovszkban, Cseljabinszkban, Petropavlovszkban, Komszomolszkban vagy Dnyepropetrovszkban.

Viseltes fényképeket nézegetünk, *aba; ob yes; really?*, az italok kerítésén áthajolva statisztikai adatokat cserélünk: lakásméretek, komfortfokozatok, bér-munkabérek, szakszervezeti üdülés a Kaukázusban. Lovagiasan megütközünk az életszínvonal műanyag padlós pástján, s igyekszünk győztesen kikeveredni a viadalból. Felszínesek vagyunk, üdék, illedelmesek, kényszeredetten Golicin őrnagyra próbáljuk kenni a felelősséget létviszonyainkért, keshedt valagunkat riszáljuk, nyájas megvetéssel, rekontrázásra kész ciccegéssel hallgatjuk Ivan

Vasziljevics gépiesen dübörgő dicsekvéseit, bizonyára ő meg jámbor ázsiai fitymálással vesz tudomást toplák öltözékemről, riherongy brém alól kileffegő hosszú, mosdatlan, korpás hajamról, sissegő foghíjaimról.

Hej, de a képébe vághatnánk pedig (de nem vágjuk): „Ivan Vasziljevics, a dögvészragasztó kollégáid mellükön átütött karóval szögeztek a földhöz magyar asszonyokat, s ilyen állapotban gyalázták meg őket. Fölvágták a hasukat, szétroncsolták a méhüket. A lemeztelenített alsótestű áldozatok közül sokat kikezdték a kutyák. A kutyánál is kutyábbak voltak, bátyuska. Volt nő, akit két hét alatt több mint négyszáz bajtársad erőszakolt meg. Több százezer magyart hurcoltatok el és ítéltetek halálra, vagy sok éves kényszermunkára a lágereitekben. Hadd balalajkázzam szép halkán a füledbe a Guláguniótok (»ahol még a levegőnek is tejíze van«) betűrendes névjegyzékét, no nem a teljeset, mert ahhoz több mint negyvenezer tételt kéne megenésítenem. Belőled bűzlik, árad, magad is Gulágunió vagy, bátyuska... *Abagur, Abakan, Abesz, Akmolinszk, Aktasz, Alabasz, Alcsan, Aldan, Aleszkino, Aliszketo, Alma-Ata, Angar-lag, Angarszk, Angarsztroj, Antibesz, Antracit, Aresz, Arhangala, Arhangelszk, Arkagala, Arlik, Ashabad, Azanka, Azbeszt, Bajamba, Bajkonur, Baku, Balaklava, Balalinovka, Balhas, Barnaul, Batik, Beketovka, Belozenszk, Bentiber, Berdicsev, Berezovaja, Berikul, Berlag-Kanyon, Bidejk, Bilbov, Birikur, Bodajszk, Bojim, Bongyuk, Borogyinovka, Bratszk, Bratszskaja Trassza, Breszt-Litovszk, Brjanszk, Buhta-Nagaj, Buhta-Nabodka, Buhta-Vanyino, Burbala-vetyernij, Burma, Burusztak, Csebokszari, Csekenovka, Cselbanja, Cseljabinszk, Csernogorszk, Csez, Csita, Csoncsor, Csorna, Csujev, Csujszkij, Csukotka, Csuma, Csurhaj-Nuri, Dalnij-Szever, Dalnij-Vosztok, Davidovo, Debin, Dnyeprodzerzsinszk, Dnyepropetrovsk, Dnyeprovskaja, Dolgaja, Dolinka, Donbasz, Dubovka, Dugyinka, Dusanbe, Dzerzsinszk, Dzszezdí, Dzszezkazgan, Dzsou, Ekibasztuz, Elgen, Finolnia, Frunze, Golubovka, Gorkij, Gorlovka, Gyelenker, Gyiropszal, Habarovszk, Halmerju, Hanavej, Harkov, Hatanga, Herszon, Holodnij Priiszk, Hrompik, Hozotgyelenyija, Indigirka, Indusztrialnij, Inta, Intyinszk, Irkutszk, Irtyino, Isimbaj, Iszeny, Iszkityim, Ivanovo, Ivgyel, Ivtyinszk, Izma, Jagodnaja, Jakutyija, Jalta, Jaroszlav, Jaszenovaja, Javasz, Jekatyerinburg, Jelsanka, Jenyiszej, Jercevo, Jerevan, Jevpatorija, Josszer, Jubilevnyij, Juna, Jurga, Kabjaki, Kadakcsan, Kajmovo, Kaberkany, Kalina, Kalinyingrád, Kamcsatka, Kanszk, Kanyon, Karabasz, Karaganda, Kargopol, Karlag, Kar-Otgyelennija, Karrier, Katurszk, Kazal-Tau, Kazany, Kazejka, Kemerovo, Kemerovszk, Kercsel, Kijev, Kingir, Kirov, Kisinyev, Kistim, Kiszeljov, Kitoj, Kizel, Kizil-Kul, Kizil-Tau, Kljucs, Knyazspogoszty, Kocsakov, Kocsmesz, Kokten-Kul, Kolima, Kolomi, Komszomolszk, Kosztyu, Kotlasz, Kozsbinszk, Kozsua, Krasznipolan, Krasznodar, Krasznojarszk, Krasznokamszk, Kremencsuk, Krivoj Rog, Krizsovka, Krjukov, Kromotovszk, Kujbisev, Kumszk, Kungur, Kurszk, Kuzbasz, Lazo, Lebegyan, Lemberg, Leningrád, Lenyinszk-Kuznyec, Levij bereg, Magadan, Magnyitogorszk, Makajevka, Makszim Gorkij, Maldjak, Malga, Marinszk, Mariupol, Maszlistye, Medvezsugorszk, Mezsok, Minszk, Minuszinszk-Birikul, Molotov, Monasztirki, Mordovia, Mosova, Moszkva,*

Murmanszk, Nabodka, Na-levij-bereg, Narva, Nekszikán, Norilszk, Noszkalino, Novaja Zemlja, Novocserkaszk, Novoszibirszk, Nratszk, Nyekszikán, Nyereszkaja, Nyevelszkaja, Nyikolajev, Nyizsnij Dacsi, Nyizsnij Mosova, Nyizsnij Tagil, Nyizsnij Udacs, Odessza, Omszk, Omszucsán, Orank, Oranki-Monsztirki, Orkutan, Orsa, Oszinov, Ozer-Lag, Pabat, Pecsora, Pecsorsztroj, Peribon, Perim, Pernasor, Pervomajszk, Petropavlovszk, Petrozavodszk, Piket, Podprozse, Polom, Polovinka, Poltava, Potyma, Priiszk Komszomol, Prizka, Prokovjevsk, Protok, Prudi, Resoti, Revda, Ribinszk, Riga, Rilc, Rizskovi, Rosztov, Rudnyiki, Rusztavi, Sabta-Ordzsonikidze, Sabti, Sakan, Sangaj, Sangalla, Sasagaj, Sesora, Sodrova, Stokero, Szalebard, Szamarkand, Szamarki, Szamarszk, Szambor, Szaragulka, Szaranszk, Szarany, Szaransztroj, Szarepki, Szartana, Szejda, Szejmcsani, Szerepki, Szesztrovoj, Szevan, Szib-Lag, Sziktiivkar, Szivaja Maszka, Szlikinda, Szocgorodok, Szocsi, Szolikamszk, Szoljanka, Szosznova, Szpasszk, Szpokojnij, Szrednij-Kolimszk, Sztálingrád, Sztalino, Sztalinszk, Sztancija Izvesztkaja, Sztrizsovka, Sztroj Dvor, Sztjepnij, Szubumi, Szuszlovo, Szuszuman, Szuzdal, Szvedzvozs, Szverdlovszk, Szvijszk, Szvobodnij, Tajmir, Tajset, Talicin, Tallinn, Tarcinka, Tartaul, Taskent, Tavda, Tbiliszi, Temirtau, Terehta, Tiraszpol, Tomszk, Tretya Fabrika, Tretyj Zavod, Turgenyovka, Turinszk, Tyemnyikovszk, Tyigeny, Tyimeny, Tyumen, Uglics, Uhta, Ulan-Bator, Urgal, Uscsora, Uszmany, Uszty-kut, Uszty-pecsora, Uszty-utyinnij, Uszty-vim, Velszk, Verbnyij Potok, Verhojanszk, Verkszartak, Viborevka, Vilnius, Vinyica, Vlagyivosztok, Vojkova, Volkovszkij Palina, Vologodszk, Volszk, Vorkuta, Voronyezs, Vorosilovgrád, Vorosilovka, Zajarszk, Zaporozsec, Zelenidolja, Zsana-Arka, Zsipau.”

Záróráig azzal áltatjuk egymást, hogy ugyanarról beszélünk, ha más nyelven is; fizetéskor a pincér, ahogy ruszki tisztékkel szokta, tüzetesen becsapja Ivan Vasziljevicsét. Az utcán dalra fakadunk, egymásba kapaszkodva fújuk a *Kalinkát* meg a *Moszkva-parti estéket*. Diadalünnepi gajdolásunk trojkáján röpülünk előre; rendőrök állnak utunkba, de látván, micsodás társaságban vagyunk, lazán, foghegyről, sandán tisztelegnek (nem nekünk), „jó lesz vigyázni”, morogják, és odébbállnak. Ivan Vasziljevics megbocsátó fensőbbiséggel utánuk intéget. Nyilván megjegyzi rólunk, hogy szovjet felségelekkel törvényesítettük csendháborításunkat, s ha legközelebb meggumibotoznak bennünket, majd ezt is beszámítják nekünk.

A város pereméig kísérvük Ivan Vasziljevicsét, oltalmazó drága barátunkat. Ömlengünk: *Ivanuska, drága Ivanuska, mein sweet barátom; Majácska galambocska, ich t'aime; Majakovszkij? Il est mein favourite Dichter*. Üvöltünk, mint a sakál, és istenesen meglappogatjuk egymást. Maja később elpanaszolja, hogy Ivan Vasziljevics orvul belemarkolászott a mellébe – markos keze nyugodjék balsamosan szavaink szarkofágjában! Ivan Vasziljevics nem meri továbbkísértetni magát, az utolsó fél kilométert egyedül óhajtja megtenni a szovjet kaszárnyáig, nehogy meglássák följebb- és alábbvalói, hogy bennszülöttekkel cimborál.

Többször is találkozunk, hasonló körülmények között: presszóban, lebu-jokban, bögrecsárdákban, talponállókban, gyorsbüfékben, sörözőkben. A gyar-

matosítók bőbukszájúságával mindig Golicin őrnagy fizeti a számlát, s mindig ugyanaz a menetük ivászatainknak: vodka sörrel, konyak, szovjet pezsgő, félóránként kubai rumos feketekávé. Mindig jócskán leszopjuk magunkat, de sohasem ittasodunk eszméletlenné. Ivan Vasziljevics holtrészegre is ihatná magát: a szovjet katonai támaszpontról éjfél tájban mindennap teherautó indul, körbejárja a kunvásárhelyi szórakozóhelyeket, és platóra gyűjti a részeg tiszteket. Közlegények sose kapnak kimenőt a városba, ők legföljebb a kaszárnnyában ihatják le magukat: a betonkerítéshez oldalognak, pontos járatrend szerint érkeznek a csencselők, akik pálinkát cserélnek karórára, kávéporra, tranzisztoros rádióra, pufajkára, szörmekucsmára, rohamsisakra, géppisztolyra, harckocsira, hidrogénbombára, földrészek közti hadilövedékre, Jegorkákék meg hipp-hopp lehajtják az italt, és eltűnnek a kerítéstől, alighanem kifekszenek, ki tudja, milyen magas tetőkre.

Ivan Vasziljevicsnek sűrűn van kimenője, kiváltságos férfiú: bennszülött szórakozóhelyeken ihatja le magát, bennszülött pénzen. Kiváltságait becsben és természetesnek tartja, terebélyesen él is velük. Buzgón helyesli a közlegények állandó laktanyába zárását, híve a testi fenyítésnek: korbácsolásnak, megrugdosásnak, fogkiverésnek, szemkinyomásnak. Néhanapján a fenyítések ellenére is kiszökődös a támaszpontból két-három katona: rátörnek a közeli tanyákra, és fegyverrel követelnek italt meg nőt. Előfordul, hogy a felbőszült parasztok elteszik őket láb alól, tetemüket elássák a határban, a senki vagy a kolhoz földjén, síremléket nem emelnek föléjük, balladát sem költenek róluk. Ha kitudódik az ilyen ügy, a támaszponton nem fűjják föl *casus bellivé*, a helyi hatóságok is – kissé bandzsítva, de készségesen – szemet hunynak fölötte, aki nyilvánosan hánytorgatja a részleteket, azt visszakézből szájon takarítják. Jegorkákéknál gyakran végeznek ki zendülőket, szökevényeket, függelemsértőket, szolgálat- és parancsmegtagodókat, a közeli tanyák lakói hallani szokták a kivégző fegyverek ropogását.

Ivan Vasziljevics mindezekről nem beszél, talán tapintatból, mi sem firtatunk efféléket, talán finom és éber érzékenységet kíméljük. Ő csak arról beszél, amiről pártállami engedéllyel beszélnie szabad. Hivatalosan megpecsételt, a Vörös Porta által jóváhagyott és véglegesített igazságokat mond. Csak arról tud, amiről följebbvalóinak kegyelméből tudnia adatott. Amiről nem tud, arról nem is akar tudni, arra nem is kíváncsi, annak tudására, a tudhatók egybeillesztésére nincsen benne hely. Elméje törökmézes kanállal kimért hazugságadagokkal táplálkozik. Kordában tartja magát, kordáját alázatosan szereti, ünnepek előtt gyöngéden fényesre subickolja. Nincs se bal-, se jobbvéleménye. Középvéleménye mindenkor megegyezik a *Pravda* véleményével.

A bennszülöttek városaiban járva ellenséges terepen érzi magát. Itt nem lehet otthon, tudja, hogy megszálló, s hogy annak is tekintik. Gyarmatosítóként érkezett az országba, azzal az utasítással, hogy három lépés távolságot kell tartania a bennszülöttektől. Közömbös / ingerült / lekezelő / bepalizó / gúnyosan hajbókoló / émiyegve meghunyászkodó / szenvelgően csicskás viselkedésük elbizonytalanítja. Nyelvüket nem érti, kultúrájukat nem ismeri, de tudja róluk, hogy időnként elragadja őket eszelős törzsi hevületük: 1956-ban a tá-

maszpont környéki tanyák rejtekéből a népfölkelés leverése után is még sokáig ki-kicsaptak Nap-lelkű, borús, nyugtalan vitézek, és elmélyült pusztításokat tettek a szovjet janicsárállományban (nem lehetetlen azonban, hogy ezekre a *ki-csapásokra* KGB-ügynökök bujtogatták őket).

Ismeretségünk és szesztrágyázta barátságunk szárba szökken, s megérleli gyümölcsét: kiváltságos vendégként bejutunk a támaszpontra, a betonkerítés mögé. Lopva, feszengő áhítattal, de kevélyen, mint a kunok ebe a homokon, végigmasírozhatunk a tiszték számára cementezett szabványösvényeken, a mindenkori ellenség állhatatos és megbonthatatlan gyűlölésére pezsdítő plakátgíászok palánkjai között, s méltatlan bennszülött talpainkkal tapodhatjuk Ivan Vasziljevics tisztii lakosztályának padlóját. Vendéglátónk két szobát lakik, az egyikben hatalmas Szaratov hűtőgép tátong, a másikban dívány vöröslik, ülőpárnák, nyersfa hokedlik és asztal, alatta bádoglavór cigarettacsikknek, a hajópadlón orosz szamovár, szovjet televízió, szovjet lemezjátszó, szovjet kávéfőző, szovjet pálinkásüvegek, a falon a birodalmi pártatyák glóriás képei. Ivan Vasziljevics meggyőzni vágyva muzsikál nekünk: *baján* nevű, nyomógombos harmonikáján orosz népdalokat játszik, széttárt karral húzza-vonja hangszerét, mint aki az egész világot magához akarja ölelni. „Csudára érzékeny zeneszerszám”, magyarázza, „ha az ablak közelébe rakom, a legkisebb huzattól is elhangolódik. Mindig megérezem, ha babrálják, amikor nem vagyok idehaza, mert ha utána előveszem, húsz-harminc percbe is beletelik, mire úgy szól a kezemben, ahogy kell.” Fuvoláján Csajkovszkij-dallamokat és rettenthetetlenül otromba katonai indulókat ad elő. Vigyázzba vágja magát, így játszik, így él. Tekintete és gondolkodása fölfelé irányul, nem győz elmét rogyasztani, hasra veti magát a pártcári parancsolat előtt, s mihelyt föltápászkodik, lefelé fegyelmet tart, ukázt oszt, korbácsot csördít.

Ivan Vasziljevics érzelmesen szereti a kisdedeket, a feleségét (*Marúszja majá*), a fiát, Moszkvácskát, az orosz földanyuskát, a *drúzsbat*, a söröcskét és a vizecskét, a romantikus muzsikát, a sakkjátékot, a félrevezető, bugyuta szóeregetést. Szinte hitbéli kötelességérzettel iszik, engedelmesen butítja magát („*kötelességérzet*: az az érzet, hogy nyakunkon egyre szorosabbra hurkolódik a kötél”). Tereferéinkben sosem él sértő észérvekkel, ezt nem véli illendőnek: érvelés helyett érzélgősen döngeti az asztalt vagy a mellét, akár az óriás, aki agyon akar csapni egy legyet, de folyton melléüt, csak az ökle lesz egyre dagadtabb és véresebb. Politikai kérdésekről szólva mindig a hivatalos világnézeti képregény maszlagjait nyilatkoztatja ki – ragacsos jószággal, rábeszélően, szinte szemérmesen, mint egy finom szerkezetű guillotine.

Megkedvel bennünket – mi is megkedveljük benne az embertestvért, a mindnyájunk mélyén ott szunnyadó *belső orosz* lelki atyját. Magánvélekedései ugyan nincsenek, ám vannak szokásai, van modora, sajátos gesztikulál, egyéni hanghordozása. Lénye – ha egyáltalán az övé – tömör és zűrzaravos. Annyira kiszolgáltatott, hogy szinte ártatlan; tömörsége tele van apró lyukakkal, zűrzaravosságát talán a szeretet egyetlen jól irányzott szivacsomozdulata letörölhetné.

Ha úgy érzi, hogy álláspontját, a hivatalosat és egyetlen, aláaknáztuk (valóban *áll* és *pontszerű*), nyomban szuronyt szegez, és öblös általánosságok meg

közhelyek mögé húzódik vissza: a barátságra hivatkozik, Majára kacsint, csatadalra fakad. Szemernyit sem enged a belé nevelt típusigazságokból. Vodkával átítatott buzogányát suhogtatja védekezésül. Fél engedni. Fél, hogy kinyílik előtte valami esetleges, törvényellenes, pillanatonként módosuló, folyamatos változásra és alkalmazkodásra kényszerítő világsokadalom, és elemésztí: kiszírpantja létének betonozott muzsikkamrájából.

A bennszülöttek keresetlen gyámkodásával és nyájas rátartiságával hallgatjuk a mondókáját. „Beszélj csak, ruszki ember, de mi tudjuk, amit tudunk: a világ közepe nem ti vagytok, hanem mi! Mert a Föld, Ivan Vasziljevics, Isten pufajkája, és mi, magyarok vagyunk az arany díszgombok rajta, akkor is, ha ti megszállva tartjátok az országunkat... Istenek vagyunk, még ha meztelen kol-dusoknak muszáj is látszanunk. Az eszkimók, az Amazonas-medence vadászai, a kínaiak, a navahó indiánok, az ausztrál bennszülöttek és Kunvásárhely lakói mind-mind nyilvánvalónak tekintik, hogy a világmindenség közepében élnek, és különleges helyzetük jóvoltából övék a jövő. Dialektikus és történelmi materializmus ide, a nyelv minden eresztékét szétfeszegető posztmodern gáncsoskodás oda, az efféle előjogokba vetett hit nélkül, bátyuska, nehéz lenne szembenézni a lét csapdáival.”

Játékos, de módszeres érzelmi propagandával, átgondolt szellemi uszítással próbáljuk föllazítani érzékelőkészségének és gondolkodásának merevségét. Becsempészett nyugati lapokról, folyóiratokról és könyvekről beszélünk neki; igyekszünk fölkeltetni a kíváncsiságát, kikezdeni meredt ellenszegülését; iparkodunk tarthatatlanná tenni új ismeretektől való szertartásos óvakodását. Megállapodunk: legközelebbi találkozásunkkor nem érjük be egymás udvarias áltatásával, érzékenységeink pátyolgatásával, közhelyeink ünnepélyes végigpörgetésével, hanem ő is, mi is visszavonjuk cinkelt reklámkártyáinkat, öncenzúránkat szabadságotjuk, fölélesztjük magunkban a kalandvágyat és a játékszenvedélyt. Ígéretét vesszük: legközelebb beletekint a lapjainkba. „Hej, Ivan Vasziljevics, drága bátyuska, a rímek ősi hajnalán mi is Keletről jöttünk a Kárpát-medencébe, fehér paripán, bíborpalástban, zeneszerszámmal, dalosan! Kezünkben íj, fejünkön korona; az apokalipszis lovain nyargaltunk győzelemről győzelemre, diadalmasan és duhajul. Győzedelmes népünk, mint a csattogó jégeső, félelembe s remegésbe borította Európát.”

Sikerül kíváncsivá tennünk. Talán helyet szoríthatunk benne friss értesüléseknek, rákapathatjuk – hiszen mi is rászoktunk a kubai rumos feketekávéra – új ismeretek termékeny bekebelezésére. Úgy látszik, nyiladozik, lépésre készül. De aztán a megbeszélte helyen és időben nem jelenik meg. Begazolt? Leleplezték? Megkapta a szultáni selyemzsínórt? Végső, katatóniás engedelmességbe butult? Többet nem találkozunk vele.

Ivan Vasziljevics Golicin órnagy feszes vigyázzban állhat betonkamrájában, lavórjából szanaszét ömölhet a szovjet cigaretták csikkje és hamuja. Büntető páncélban izzadhat, puffadt képpel fújhatja fuvoláját, *bajánján* rohamindulót gyakorolhat. Sajoghat a szíve, hogyha ránk gondol. Cellájának betonpadlóján recseghet-ropoghat a szovjet televízió: hadsereg vonulhat a képernyőn, ki-e vagy be, nem tudni.

Készülődnünk kell hát az Ivan Vasziljevics nélkül megüendő ünnepek sa-nyarú sorára. Pedig milyen szívesen találkoznánk vele; hiányozni fog nagyon! Hiányozni fog, mert talán meg sem ismertük őt igazán. Talán csak félreértés mindaz, amit összehordtunk róla. Talán meghorzsoltunk sem sikerült Ivan Vasziljevics lelkének végtelenjét. Talán le kellett volna borulnunk előtte, le kel-lett volna borulnunk népének tengernyi szenvedése előtt, és úgy maradnunk, örök leborulásban.

És hiányozni fognak a többiek is mind, az orosz, ukrán, tatár kiskatonák, akikkel találkoztunk, vagy csak szerettünk volna találkozni. Addig ültek a nya-kunkon, hogy a végén megszerettük őket. Ha ők faképnél hagyják a Magyaror-szág nevű, szocializmussal telefosott pöcegödröt – hajdanában selymes fűvű, édes vizű, faodúból mézet csöpögtető szittyá föld, preposztmodern zsebkiadás-ban: megtöretett, kis trianoni csonka haza –, Árpád korcs / csünt / bösme / paszkonca / kutyaütő / kanyhalló / simlis ivadékaiknak eszük ágában sem lesz megpucolni a magyar ugart az édig nyúló gízgazoktól: se erejük, se hitük, hogy új vérszerződéssel megpecsételt nagy és nemes vállalkozásokra („bőség, jog és szellem Kánaánja”) tegyenek kötést és esküt; nem korcolják föl a lobogós ga-tyát, hogy berendezkedjenek a létezés tág és magasztos, fütyülőbarackosan vi-dám és dicső terében: – *Vivere cum possis, non timuisse mori!* „Élj, amíg élhetsz, meghalni se félj!” –, miként szépapám cselekedte, aki egy '48-as újonc-század kapitányaként még holtában is meg tudott nyerni egy ütközetet.

Erős ágyútűz alá vette a századot az ellenség.

– Magyarok, tinéktek szólok – tüzelte katonáit szépapám (arról persze sej-telme sem volt, hogy a partitúrát, melyből elmuzsikálja a maga szólamát, Bécs-ben és Szentpéterváron írták). – Gyilkolják nemzetünket, gázolják országunkat, mint erdei kan a szépen plántált szőlőt. De ha az oktalan állatok a maguk barlangjának bántódásáért, a maguk kölykeinek elviteléért készek halált szen-vedni, mennyivel inkább minékünk, kik a dicsőséges magyar vér maradékai va-gyunk, a mi atyáinkfiáiért, atyáinkért, anyáinkért, feleségünkért, gyermekünkért, hazánkért meg kell mozdulnunk, halálra is, ha kívántatik, mennünk, a dühödt labanc eben bosszút állanunk. Ne féljete, fiaim, nem olyan veszedelmes dolog az az ágyúgolyó. Csak minden századik vagy ezredik talál.

Abban a pillanatban jött egy tizenkét fontos golyóbis, és lesodorta lováról a kapitányt.

– És ha talál, az a legszebb halál – rebegte szépapám, és kilehelte lelkét, holtan is elméje birtokában.

Az újoncok könnyekre fakadtak; csodálat és lelkesedés hevítette őket (meg – igaz, ami igaz – némi törkölypálinka). Köptek egy jó nagyot a tenyerükbe meg az ölést tiltó kozmikus parancsolatra, rohamra lendültek, és addig gyilkolásták a labancokat, míg meg nem nyerték az ütközetet – föliratkozva ekként a hente-sek táblájára, s újabb öles lépéssel kerülve közelebb a végső vereséghez.

Magasban él a poézis, ideleenn az adoma meg a veszeme...

A Vérmezőn, lovaspóló mérkőzések, tenisz- és golfjátzmák közti szünetek-ben lezajlott a magnum áldomásos, sundámbundám bolsevik véglicit, a hunn história legnagyobb kótyavetyéje: a 150 milliárd *dezsőre* (1 kosztolányi = 10

tandori) taksált közvagyon nagy részéből világbíró globokraták magánvagyonra lett, a maradékból amit csak bírtak, elloptak, a többit meg elsnóblizták, a bennszülöttek meg csak civódnak és gyalázkodnak, káromkodnak vagy fütyörésznek, kitért rajtuk a *morbus hungaricus*: az önemészítő téboly, a folyton porkolábjaik torkának ugrani készülő, de ugrásra már gyáva és rest rabok, a görénylyukba zárt sasok, a rabszolgává alázott Dionüszosz-sarjak komor eszelőssége. Vagy úgy van a természettől rendelve, hogy a magyarok zavart elméje el nem szenvedhet immár se rabigát, se szabadságot?

Mi lesz az égig érő világfából rügyezett magyarivadékokkal, a mi szép, álmos, láncolt fajtánkkal Ivan Vasziljevicsék nélkül? *Ők mégiscsak megoldás voltak valahogy...*

Honnét szól ez a zene
kérdi egy öregasszony.
Szerte ökörüle
mindenünnen a földből
a szélből a vereség szántotta hosszú
barázdákból a hajdani
keserv a hajdani mámor
sötétbe enyészett vének dalai.
Eladták az országunkat
a tolvajok meg kacagnak mind.*

Ó, hogy dólne rátok az Iparcsarnok, a mennydörgős istennyila ütne belétek, állna belétek a nyavalyatörés, rohadnátok meg mind egy szálig, elevenen rágnának szét benneteket a hullaférgek, döghalál emésztene, a föld nyelne el benneteket, ti undok piócák, ti emberbőrbe öltözött, gonosszággal bélelt fenevadak, pokolraivalók korcs fattyai, sakálok és hiénák gyalázatos tojadékai, bűnben és szegyenben fogant átkozott *befektető*k, szodé belü ocsmány kufárok, dögletes leheletű bankárok, kígyószívű milliárdosok, akasztófára való fegyvergyárosok, Sátán ágyékából szakadt profitmaximalizáló globokraták, kik rablók barlangjává tettétek a Földet, és halálba viszitek a népeket!

Hanem csak kacagjatok.

Sőt hála adassék néktek, világbíró tolvajok, szívbéli hála és részvét! Ti a lopás és birtoklás nyomorú terhét vettétek magatokra, s örökkön örökké be lesztek börtönözve abba, amit loptatok. Minket, indiánokat, bennszülötteket, garabonciásokat, szegénylegényeket, bolondokat éppen ezzel tettetek szabaddá. Legnagyobb gazdagságunk az ürességben rejlik – onnan szól a mi zenénk... Hopp, térítsük el az apokalipszis lovait: a Bakonyban várnak ránk Hermész marháí!

---

* Részlet Ken Smith: *The Shadow of God: A Poem on the Battle of Mohács, 1526* („Isten árnyéka – Poéma a mohácsi csatáról, 1526”) című művéből.